

Hvad står der på børnesiden i Atuagagdliutit/Grønlandsposten?

af Inge Kleivan

I børneåret hvor der sættes fokus på så mange sider af børns vilkår, er det også aktuelt at se nærmere på, hvad et massemedium som den grønlandske presse har at byde børn. Hvad trykkes der specielt for børn i Grønlands største avis? Denne undersøgelse omfatter en halv årgang af *Atuagagdliutit/Grønlandsposten*, nemlig nr. 30–51 1978 og nr. 1–4 1979, ialt 26 numre.

Atuagagdliutit/Grønlandsposten

Som bekendt har denne avis en lang historie bag sig. Den startede allerede i 1861 i Nuuk (Godthåb) som et grønlandsksproget blad, men i 1952 blev det dansksprogede *Grønlandsposten* slået sammen med *Atuagagdliutit*, og avisen har siden været dobbeltsproget med navnet *Atuagagdliutit/Grønlandsposten*. I daglig tale forkortes det ofte for nemheds skyld til AG, og det vil også ske i det følgende.

Siden 1974 er AG udkommet én gang om ugen. I formatet minder den om BT og Ekstrabladet, men den er en smule mindre og trykt på bedre papir. Inden for det halve år, som undersøgelsen om-

fatter, har det almindeligste antal sider været 28 eller 32, men enkelte numre har været helt nede på 20 sider, mens andre har været på 40 sider.

AG kostede i 1978 3 kr. i løssalg, men 1. januar 1979 steg prisen til 3,50 kr., og allerede 1. februar 1979 steg prisen yderligere til 4 kr. Avisen modtager økonomisk støtte fra staten og fra den grønlandske landskasse. Siden 1975 har AG været en selvejende institution. Man regner med, at den læses i de fleste hjem, både danske og grønlandske, overalt i Grønland. AG bringer næsten udelukkende stof med direkte tilknytning til Grønland.

Børnesiden i AG: „Meeqqanut“

Foroven på børnesiden står der trykt „Meeqqanut“, hvilket betyder „For børn“. Det er ikke angivet, hvem der redigerer børnesiden.

Der har været stof specielt for børn i *Atuagagdliutit* siden 1932 men det er klart, at grønlandske børn også læste i *Atuagagdliutit* før den tid og bl. a. fulgte med i nogle fortsatte romaner. Flere af dem var iøvrigt oversættelser af bøger,

som blev betragtet som børnebøger i Danmark.

Det var i Kristoffer Lynges tid som redaktør, at der blev indført en børneside i Atuagagdliutit. I de første årtier var der ikke en børneside i hvert eneste nummer, men i mange år har børnesiden nu haft sin faste plads på den næstsidste side i avisen, som er let at blade op på. Børnesiden er ligesom den øvrige avis trykt i fem smalle spalter. På den modstående side findes der en tegneserie, som også hører med til børnestoffet, men ellers er det kun undtagelsesvis, at det breder sig uden for den næstsidste side. I nr. 50 er der dog to fulde børnesider. Det hænger sammen med, at der i det foregående nummer, nr. 49, som er julenummeret, ikke er nogen speciel børneside. Det er dog ikke ensbetydende med, at der slet ikke er noget stof for børn i julenummeret.

Der har været lange perioder, hvor børnesiden kun bestod af en fortsat roman, og der har været perioder, hvor siderne mest var fyldt med ældre fangeres barndoms- og ungdomserindringer. Desuden har tegneserier i mange år indtaget en fremtrædende plads. I de senere år er stoffet imidlertid blevet betydeligt mere varieret.

Oversigt over hvilke kategorier af stof, der findes for børn i AG nr. 30 1978 – nr. 4 1979 (÷ julenummeret, nr. 49 1978). Tallene angiver, hvor mange enkelte indslag der findes af de forskellige stoftyper.

I. Stof af voksne:

Anmeldelser af grønlandske børnebøger	8
Anvisninger på ting, som børn kan lave	2
Erindringer	2
Fortællinger	8
Fotografier	10
Opgaver og særskilte løsninger ...	13
Orienterende artikler	7
Rejseberetninger	8
Tegneserier	50
Tegninger	2

II. Stof af børn:

Pennevenner søges	36
Andre breve	10
Opgaver	1
Tegninger	78

Det eneste indslag, som man kan være sikker på at finde hver gang, er tegneserierne. Ellers er det kun et lille udvalg af de forskellige kategorier, der er repræsenteret i et enkelt nummer, men der kan også godt være flere indslag af samme slags, f. eks. børnetegninger.

Andre aviser og blade

De mange små, dobbeltsprogede, lokale aviser i Grønland, der udkommer en gang om ugen eller hver 14. dag eller med endnu større mellemrum, har kun undtagelsesvis faste børnesider. Det hender, at de bringer lidt børnestof, f. eks. i form af opgaver eller anvisninger på ting, børn kan lave, men det er sjældent,

Meeqqat tapisiaat

Aluukut! Meeqqat ukiut sammeg-
qilasavarpit, massakkullu ilasi a-
kornissinni meeqqat tapisiaannik ki-
kut tapiffigineqartut pashiaresi-
maavarpit. Meeraqasallit ilassa ta-
manna nalinnassuk pisutiginerul-
lugu.

Meeqqat tapisiaanerannut inatsi-
sit landeridip kingullermik ataatsi-
ninnermini allangortassinnavaa ina-
ut isikkogersillugu.

Meeqqat tapisiaannataneerannut
apeqqutaavoq angajoqqat aninga-
sarsiaat. Angajoqqat ukiumut
70.000 kr. qaangerlugit aningasar-
siaqarpata meeraq tapiffigineqarsin-
naangillaq. Kisiani ukiumut 70.000-
kr. loorlugit aningasar-siaqarpata
meeraq tapiffigineqarsinnaavoq.

Tapisiaat kvartalimut, ukiumut si-
samarialugit agguannaqartarpit,
kvartalimut ataatsimut meeraq atas-
seq 160,00 kr.-sisaruni. Ukiumut pi-
sartakkat kisikkanni 720,00 kr.-
upput.

Allaffigisas- sarsiortut

Aasakka meeraqtikka. Uanga Kir-
stenimik ateqarpunga 11-nillu uki-
qarlunga 5A-mi atuartuvunga. Ua-
nga allaffisarsiorpunga 10-niit 12-
nut ukiulinnut. Uanga allassinnaap-
put:

Kirsten Kleemann,
B 535 Byghavevej
3962 Upernavik.

Hej meeraqtikka. Uanga Ernstina-
mik ateqarpunga. Nivarsiaaravunga
11-nik ukiulinnik. Allaffigisasarsiorpu-
nga nivarsiaqamik 11-nik 16-nut u-
kiulinnik. Meeraqtikka muulluarsi-
si.

Ernstine Møller,
Avigalt pr.
3940 Frederikshab.

Allaffigisasarsiorpunga 16-niit 20-
nut ukiulinnik. Allattut tamaasa aki-
savakka asinnik nasitsersututut
nasitsinnersinnaapput.

Hans Simonsen,
Nuugaarsuk pr.
Tasiusaq
3920 Julianehab.

Alaqqusisoq

Boasi uannut allasseutit massakkut.
Tuani allagit.

Arqak Vold,
Augpilagtoq,
3920 pr. Julianehab.

Allaffigisas- sarsiortut

Uanga Mariannimik ateqarpunga
17-nik ukiulinnik. Allaffigisasarsiorpu-
nga 17-nik 20-nut ukiulinnik. Al-
lakkusuttoqaruni aana adressera:
Marianne Andreassen, Hunde-
Ejland, 3950 Egedesminde.

Uanga Lonimik ateqarpunga 21-
nik ukiulinnik. Allaffigisasarsiorpu-
nga 21-nik 23-nut ukiulinnik. Al-
lakkusuttoqaruni aana adressera:
Lone Larsen, Hunde-Ejlande,
3900 Egedesminde.

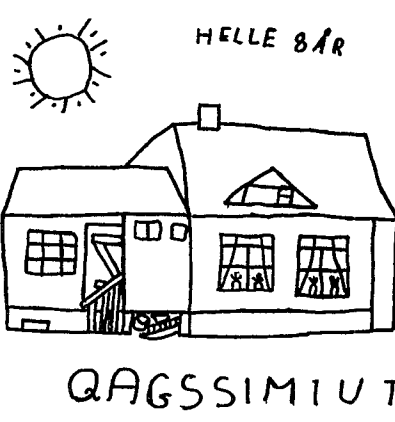
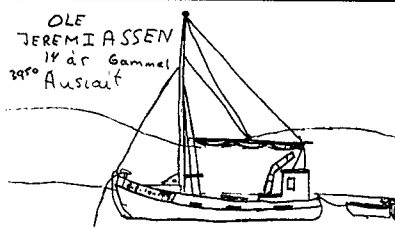
Allaffigisasarsiorpunga 16-niit
17-nut ukiulinnik. Allattut tamaa-
sa akissavakka: Nikolaj Olsen.
Kangaatsiaq, 3950 Egedesminde.

Allaffigisasarsiorpunga 16-niit
17-nut ukiulinnik. Allattut tamaasa
akissavakka: Saramine Lundblad.
Kangaatsiaq, 3950 Egedesminde.

Aluu meeqqat inuusuttuaqqallu.
Tamanut allakkumatuunut allaf-
figisasarsiorpunga asut; allakku-
matuujugama, 16-18-inillu ukiu-
linnut nivarsiaqamik imaluun-
nit nukappigisannik, Allarusuttoq
uunga allassaq:

Henning Møse,
Kollegiet III, Boks 683,
3913 Angmagssalik.

Ikinnuguisarsiorpunga. Allakku-
suttut uunga allassinnaapput:
Annemarie Mørch, 3962 Uperna-
vik. Piumasut qassinilluunniit u-
kiulit allattarsinnaapput. Allar-
niaruvit imaluunniit allanniarus-
si asinnik nasitsilaarsit.

LILLEGUT

— Naamik qernertungumik su-
milluunniit isigisaqangillangal!
— Arras, soq taama tappiitai-
gaat? Qinnugiserlutit mislilaruk!

— Lillegut eqqortumik oqarpoq.
Tappeqaati!

— Puttaamut mislinnaangillagut,
mikkivallaqaaq! Allunaasat maju-
artarfiiit ningissigik!

— Piffasaq kingullerpaq atorlu-
gu takkuppusti. Puttaaq aserorter-
luni millartuinnarmat nerluuta-
rulluinnarluarpunga...

— Tikiloqasut!

— Umliamerit marluk annaakka-
sigit!
— Qujanaqaarmi Lillegut tappi-
suummat!
— Professor Pippes naggetaar-
luni nuannatsitaneerannut ilanngu-
tiinnarlugu tamanna nalliusiniar-
tigit!

og der er heller ikke mange aviser, der bringer specielt børnestof i julenummeret. I den forbindelse skal det nævnes, at Den grønlandske kirkesag i mange år har udgivet et juleblad for børn, som uddeles gratis. „jûtdlisiutit“ indeholder små fortællinger, hvoraf de fleste er oversat fra dansk, og små artikler. En del af stoffet har tilknytning til Grønland.

Der er dog en af de lokale aviser, der står i en særstilling. Det er Grønlands næststørste avis, ugeavisen Sermitsiak.

Sermitsiak

Sermitsiak udkommer i Nuuk, men læses også af mange uden for hovedstaden.

Der har i de senere år i mange numre været anvisninger på ting, som børn selv kan lave. Der er som regel gjort forsøg på at lave et særligt grønlandsk design, f. eks. en grønlandiseret nissepige med rødtophue og en dragt, der har den grønlandske kvindefestdragt som forbillede. Der har også været bragt en række opskrifter på, hvordan man laver modeller af en fangerfamilies udstyr fra slæden til lampen. I enkelte tilfælde har der dog også været anvisninger på at lave legetøj uden tilknytning til den gamle grønlandske kultur, f. eks. stylder.

I nr. 21, den 26. maj 1978 startede der i anledning af Sermitsiaks 20 års fødselsdag en gættekonkurrence for børn, som har været i avisen lige siden, undtagen i de fire numre ved juletid. Opgaverne går ud på at besvare et spørgsmål, hvor der er opgivet tre eller flere svarmuligheder. Næsten alle spørgsmål har tilknytning til Grønland og kan f. eks. lyde: „Hvor lang er vinter-mørketiden ca. i Upernavik? 2 måneder, 3 måneder

eller 4 måneder?“ „Hvornår bliver der afholdt folkeafstemning om indførelse af hjemmestyre? 1. maj, 17. februar eller 17. januar?“ Og „Hvor mange børnebøger tror du, Det grønlandske Forlag udgav i 1978? 7, 17 eller 27?“

Børnekonkurrencen har en prominent plads i avisen, for den optager med vejledning, løsning af sidste uges opgave og navnene på vinderne det meste af bagsiden. Der er i tilknytning til overskriften „AGAGAQ“ en illustration af det gamle agagagspil, som går ud på at ramme et hul med en lille pind.

Der er i Sermitsiak gjort et bevidst forsøg på at præsentere børnene for stof, som har forbindelse med Grønland, men der er kun tale om et meget begrænset udvalg af stoftyper.

Teksten er trykt både på grønlandsk og dansk, så både grønlandsktalende og dansktalende børn kan være med. Der er desuden grund til at bemærke, at mens den grønlandske tekst i Sermitsiak iøvrigt er trykt med den gamle retskrivning, så er børnestoffet trykt med den nye retskrivning.

Børn, sprog og retskrivning i AG

AG er ligesom Sermitsiak dobbeltsproget på den måde, at alle billedtekster og de allerfleste artikler trykkes både på dansk og grønlandsk. Børnestoffet danner imidlertid en undtagelse fra denne regel, for det eneste dobbeltsprogede indslag er den ene tegneserie. Den anden tegneserie og alt det øvrige børnestof bringes kun på grønlandsk.

Da Atuagagdliutit i sin tid blev til det dobbeltsprogede AG, var man på børnesiden i fuld gang med at bringe en fort-

Meeqqat avannaani, kujataani, kitaani tunumilu unamminermut peqataagitsi, takuniassavarput kina pikkorinersaanersoo. — Iluat-sitsigajunnerpaanersorluunnit.

Sermitsiaq saqqummerneri tamaasa apeqquqartassaaq, taava x-ileriarlugo akissutit ajunngitsut uatsinnut nassittassuatit, sapaa-tit akunneri tamaasa pingussat LEGO mariuk atuakkallu ataatsit makitsissutigineqartassapput.

Nammineq akissutai nalugukkit angajoqqaatit aper:sinnaavatit — imaluunniit ilinniartitsut, soorunam i eqqoriaaginnarsinnaavutit neriullutillu ajunngitsumik kryds-ilersmallugu, erseqqissartariqaarporli inernerit ajunngitsut kisimik makitsinermi peqataasarmata.

Malugiuk! akissut nassitunne-

qartoq inortuisinnaanngilaq, tas-sa sapaatip akunnerani uane ti-kinngikkuna tulliani makitsinermi ilaaginnassaaq, taamaattumik sumiluunniit najugaqaraluaruvit unamminermut ilaasinnaavutit.

Børn i nord, syd, øst og vest, leg med i konkurrencen, så vi kan se, hvem det er bedst. — Og heldigst.

I hvert nummer af Sermitsiak bringer vi en opgave (eller flere) på en særlig kupon. Og så skal du bare sætte et kryds i firkanten under det (eller de) rigtige svar og sende kuponen til os. Hver uge kan du så deltage i lodtrækningen om to LEGO-byggeset og en børnebog fra Det grønlandske Forlag.

Hvis du ikke selv kan finde det rigtige svar, kan du spørge dine forældre eller din lærer. Du kan selvfølgelig også bare gætte, og så håbe, du sætter krydset det rigtige sted. Men det er kun de rigtige svar, der deltager i lodtrækningerne.

Og læg mærke til en ting! Din kupon kan ikke komme for sent. For hvis den ikke når med den ene uge, så deltager den bare i lodtrækningen den næste uge. Så ligegyldigt hvor du bor, kan du være med.

Præmierne sender vi med posten.

SERMITSIAK'p meeqqanut unammisitsinera SERMITSIAK's børnekonkurrence

Nr.: 26,

Hvornår bliver der afholdt folkeafstemning om indførelse af hjemmestyre?

xaxugo nangminersornerulernigssak pivdlugo inungnik taisinekásava?

☐ 1. maj

☐ 17. februar

☐ 17. januar

Akissut eqqortoq krydsiluk / Sæt kryds ved det rigtige svar.

Ateq/navn:

najugaq/adresse:

Uunga nassiunneqassaaq/Indsendes til:

SERMITSIAK' . Boks 141 . 3900 Godthåb

Allakket puuat nalunaqutserlugu: „Meeqqat“.

Kuverten mærkes: „Børn“.

sat roman, der var oversat til grønlandsk, og det faldt naturligt at gå videre med den kun på grønlandsk. Baggrunden, for at man også senere fortsatte denne sprogpolitik, var, dels at der boede et forholdsvis lille antal danske børn i

Grønland i begyndelsen af 1950'erne, dels at danske børn havde mulighed for at læse så meget andet, mens grønlandske børn så godt som intet andet læsestof havde, som var specielt beregnet for børn, end børnesiderne i AG og det årlige juleblad „jûtdlisiutit“.

Begge forhold har ændret sig noget, for der er blevet flere dansktalende børn i Grønland, og der er blevet mere grønlandsk læsestof. Det rigtige svar på det spørgsmål, som Sermitsiaq stillede i sin gættekonkurrence: „Hvor mange børnebøger tror du, Det grønlandske Forlag udgav i 1978?“ er det højeste foreslåede tal 27, men så mange børnebøger er der aldrig tidligere blevet udgivet på grønlandsk på et år. Man må også tage i betragtning, at næsten alle bøgerne er for mindre børn. Det er derfor stadigvæk meget begrænset, hvad grønlandske børn har af læsestof på deres eget sprog.

AGs børneside er altså fortsat kun på grønlandsk. Det eneste indslag, der har været på dansk, har været et brev fra en dreng i Danmark, der gerne ville have pennevenner i Grønland. Hans brev har været trykt både på grønlandsk og dansk.

Der har yderligere været 7 breve fra 8 danske piger, som gerne ville have pennevenner, men deres breve har ikke været bragt på børnesiden, men har derimod været placeret på bagsiden, hvor der lejlighedsvis er lignende breve fra grønlandske børn og fra voksne udlændinge. Der har også været et brev på engelsk fra en 14 års tysk dreng. Flere af de danske pigers breve er trykt både på dansk og grønlandsk.

Desuden har der været aftrykt ét brev fra et dansktalende barn i Grønland med

den grønlandske oversættelse under. Det var heller ikke anbragt på selve børnesiden, men dog så tæt ved som muligt, nemlig på den modstående side.

Spørgsmålet om den grønlandske retskrivning er også aktuelt, fordi børnene særbehandles. Børnesiden i AG trykkes ligesom børnesiderne i Sermitsiak og børnebøgerne med den nye retskrivning, mens de to aviser iøvrigt trykkes med den gamle retskrivning ligesom det meste af, hvad der kommer af læsestof for voksne.

Det hænger sammen med, at børnene bruger den nye retskrivning i skolen, mens folk, som er vokset op med den gamle retskrivning, har meget svært ved at acceptere den nye. Mange børn prøver kun nødtigt at forstå, hvad der er skrevet med den gamle retskrivning, mens de voksne tilsvarende nødtigt går i gang med at læse noget, der er skrevet med den nye retskrivning.

Der er al grund til at tro, at det kun er et begrænset antal voksne læsere sammenlignet med tidligere, der nu læser børnesiden i AG.

Anmeldelser af grønlandske børnebøger

Inden for det halve år, som undersøgelsen omfatter, er der ialt anmeldt 8 børnebøger på børnesiden. Der har ikke været en fast børnebogsanmelder, og anmeldelserne er enten ikke signerede eller underskrevet med et mærke som „pala“, „Ignâ“ eller „-rik“. Der er dog ingen tvivl om, at de er skrevet af voksne. I omtalen får man bogens titel, forfatterens og oversætterens navn at vide, og undertiden også tegnerens navn. Nogle gange får man også bogens pris opgivet.

Priserne ligger mellem 28,50 kr. og 42 kr. Med en enkelt undtagelse gengives forsiden af bogen som en lille appetitvækker.

I nogle tilfælde er der mere tale om et handlingsreferat end om en egentlig anmeldelse. Det gælder f. eks. omtalen af „Ida Maria fra Norrland“ skrevet af Ann-Madeleine Gelotte og oversat af Peter K. S. Heilmann (nr. 1).

En kort anmeldelse kan lyde således: „Ny børnebog“. „Bare jeg havde nogen at lege med“ er skrevet af Ida Gantriis og oversat af Pauline Olsen. Bogen handler om en dreng ved navn Mikkel, som flytter sammen med sin far. Og Mikkel mister sine legekammerater. Og en dag får han en legekammerat, der hedder Else. Da de har lært hinanden at kende, er de glade. Bogen er trykt på det grønlandske forlag. Bogen koster 31,50 kr.“ (nr. 50).

Der er ingen oplysning om, hvilken aldersgruppe der vil have mest glæde af bogen, men forsidebilledet viser en lille dreng, der sidder på en kasse omgivet af legetøj, så man får det indtryk, at bogen henvender sig til børn under skolealderen, d. v. s. børn som ikke kan læse. Det er et spørgsmål, om omtalen af bøger for småbørn ikke hører mere hjemme et andet sted i avisen end på børnesiden.

I nogle tilfælde får den bog, der omtales også nogle rosende ord med på vejen om, at farvebillederne er tiltalende, og at teksten er god. Det gælder f. eks. to af Astrid Lindgrens bøger: „Forår i Bulderby“ og „Jul i Bulderby“ og Robert Fisker: „Peter Pjusk falder ud af reden“, som alle er oversat af Peter K. S. Heilmann. (nr. 44, 47 og 51)

Norge? Nalunngiliuk?

Stig Weimar:

»Norge nalunngiliuk?»

Kal: Lars Møller Lund

akia: 28,50 kr.

Kalaallit Nunaannit Naqiterisitsisar-
fik.

En anden bog, „Kender du Norge“ af Stig Weimar, roses for, at alt, hvad der står, er til at forstå. Den er oversat af Lars Møller Lund. Anmelderen gør dog opmærksom på, at der forekommer trykfejl: „Bogen er trykt i Danmark, og det er måske grunden til at der er mere end én fejl“. (nr 4)

Og endelig er der to anmeldelser, hvor der også er nogle bemærkninger med, som er en smule kritiske. Om „En præriedrengs vinter“ af William Kurelek, som er oversat af Peter K. S. Heilmann, hedder det, efter at billederne er blevet rost, at „fortællingen er ganske vist langtrukket, men den er egnet til højtlesning“. (nr. 47) Om Inge Borgs

„Dyrene omkring vort hus“ står der, at dyrene er godt tegnet, og at „den er vel egnet til oplæsning for lidt større videbegærlige børn, og selv om sproget undertiden er lidt vanskeligt, så er det meget godt arbejde.“ (nr. 44) Anmelderen gør opmærksom på, hvilke tilknytningspunkter der er til Grønland, for efter at have nævnt, at bogen handler om dyr, der er velkendte i Skandinavien, står der: „Vi kender nogle af dyrene i Grønland, f. eks. hund, mus, ræv og nogle fugle“.

Man kan ikke vente at finde en særlig kritisk holdning til de børnebøger, der udkommer på grønlandsk. De, der omtaler bøgerne på børnesiden, synes forståeligt nok at regne det som deres opgave at gøre børn interesserede i at læse de få bøger, der udkommer for børn på grønlandsk. Man må også tage i betragtning, at der er foretaget en vis kvalitetsvurdering ved udvælgelsen, så det er ikke hvad som helst, der oversættes til grønlandsk. Derfor er det naturligvis ikke sikkert, at grønlandske børn i almindelighed synes, at alle disse bøger, der foregår i Sverige, Danmark, Norge og Canada, kommer dem ved. Det er påfaldende, at der ikke er én eneste bog om grønlandske børn, og at alle bøgerne er oversatte. Grønlandske børn har ikke den samme mulighed som danske børn for at vælge mellem at læse bøger, der foregår i mere kendte eller i mere fremmede miljøer. De har ingen direkte mulighed for gennem bøgerne at identificere sig med børn med grønlandsk baggrund.

Den sidste anmeldelse, som indgår i denne undersøgelse, slutter da også med dette længselssuk:

„Og til slut er der bare det spørgsmål,

hvornår mon vi ser en original grønlandsk børnebog?" (nr. 4)

Det sker forhåbentlig her i børneåret, for det grønlandske forlag har udskrevet en børnebogs konkurrence, beregnet for bøger til større børn.

Anvisninger på ting, som børn selv kan lave

Den ene anvisning drejer sig om at lave pyntegenstande med sejlgarn. I tilknytning til forklaringen er der små tegninger, som viser, hvordan man kan beklæde en flaske eller et glas med sejlgarn, og hvordan man ved at lægge to pinde over kors kan bevikle dem, så man får en lille pyntegenstand der hænges op. (nr. 36)

Den anden opskrift viser, hvordan man selv kan lave et par træskøjter. Som indledning til den detaljerede vejledning i, hvordan man går frem, står der: „Hallo drenge og piger! Nu er der igen rigtigt efterår, og så ved I, at når det bliver efterår, er sneen blevet hård, og der er kommet is på vandet. Når vejret er blevet koldt, så er det først rigtigt dejligt at være ude.

Når sneen blev hård i vor barndom, plejede vi at lave skøjter og jeg ved, at I også nu er interesserede i at løbe på skøjter. I vore dage kan man købe skøjter i butikken, men I ved også, at de er meget dyre. Den gang da vi var børn, kostede de skøjter, som vi lavede ikke noget. Du skal se, at I også kan klare det. Nedenunder kan du se, hvordan du skal bære dig ad. Men du skal huske på, at det er meget farligt at løbe på skøjter på vejene, derfor er det bedre, at du løber på skøjter uden for vejen. God arbejdslyst.“ (nr. 44)

I begge tilfælde er tegningerne lavet specielt for grønlandsktalende børn, for betegnelserne på de ting, der skal bruges, er skrevet på grønlandsk på selve tegningen, således at der står „nipinneqqut“ på limflasken og „kikissat“ på æsken med søm.

Erindringer

Af denne type stof, hvor ældre mennesker fortæller oplevelser fra deres barndom, som engang fyldte så meget på børnesiden, er der i det halve år, som undersøgelsen omfatter, kun to indslag. Det kan delvis hænge sammen med den tidligere omtalte generationskløft med hensyn til retskrivning. Der er færre ældre, der læser børnesiden, og dermed færre der bliver inspireret til at skrive ind. Måske har mange også den fejlagtige opfattelse, at det forudsættes, at de selv behersker den nye retskrivning.

Den ene artikel er skrevet af Sofie Dorthe Møller fra Avigaat. Hun fortæller her om en qivittoq, som hun så som lille. En qivittoq er et menneske, der har forladt samfundet for at leve ude i ødemarken fjernt fra andre mennesker på grund af en krænkelse, som han har været udsat for. Længslen efter mennesker og deres mad kan dog blive så stor, at en qivittoq opsøger beboede steder mere eller mindre i det skjulte. Der har forekommet nogle få autentiske tilfælde, men der findes utallige gyserhistorier om formodede qivittoq'er, for det er et tema, der virker meget æggende for fantasien.

Fortællerens barndomserindring om mødet med qivittoq'en er lige så håndgribelig som erindringen om, at hendes bror kastede en kniv efter hende og

ramte. Der er heller ingen antydninger om, at folk dengang skulle have ytret tvivl om, hvorvidt hun virkelig havde haft denne oplevelse – beviset har været, at det vitterligt var svundet i maden i køkkenet. (nr. 35)

Grønlandske børn skal ikke være ret gamle, før de hører om qivittoq'er, og artiklen er med til at lære dem om deres kultur. Den har ikke fået nogen redaktionel kommentar med på vejen, hvor qivittoqbegrebet diskuteres.

Den anden barndomserindring er skrevet af J. Amundsen fra Qaqortoq (Juli-anehåb). Overskriften er „Julesalmer“. (nr. 50) Den repræsenterer en anden side af kulturen i Grønland, kristendommen. I dette tilfælde drejer det sig om minder, der har tilknytning til herrnhuternes virke i Grønland. De herrnhutiske missionærer forlod ganske vist Grønland allerede i år 1900, men fortælleren er vokset op sammen med mennesker, der havde tilhørt den herrnhutiske menighed.

Han tilbragte sin barndom i Illorpaat, som dengang var et stort sted med 24 huse, og han mindes, hvordan hans plejefar spillede på det store orgel, som stammede fra herrnhuternes dage, og hvordan han selv hver aften læste salmer op for sin plejefars mor, som var en gammel dame på 78 år, lige fra adventtidens begyndelse til anden juledag. Som tak fik han kandissukker. Han slutter med at gengive to vers af en herrnhutisk børnejulesalme.

Fortællinger

Gruppen med skønlitterære indslag er heller ikke stor, 5 fortællinger ialt, men den omfatter et meget varieret udvalg.

Kun i ét tilfælde oplyses forfatterens navn. Det er H. C. Andersen, hvis eventyr „Springfyrene“ er trykt i nr. 41. Til gengæld nævnes oversætterens navn ikke, men teksten er identisk med den, der findes i Frederik Nielsens oversættelser af udvalgte eventyr af H. C. Andersen, som blev udgivet på det grønlandske forlag i 1965. Der er dog den væsentlige forskel, at eventyret på børnesiden i AG er omsat til den nye retskrivning, for bogudgaverne er nu forbeholdt dem, der kan læse den gamle retskrivning. Illustrationerne fra bogen er ikke benyttet.

Det fremgår ikke, om andre af fortællingerne på børnesiden i AG er oversat, men der er en historie til, som udmærket kunne være skrevet for danske børn. Det er en moralsk historie om Ole, som trods forbudet mod at gå på skøjter på den tynde is. Han falder gennem isen, men reddes af sin far ved hjælp af en stige. Faderen skælder ham ud og siger, at han ikke må gøre det mere, og historien slutter: „Ole sagde ikke andet end „Ja, far.““ (nr. 46)

Den tredje historie er det grønlandske sagn om „Storfangeren fra Aluk, hvis Hjerter brast, da han saa Solen over sin Boplads“ som titlen lyder i Knud Rasmussens danske oversættelse i „Myter og Sagn fra Grønland“. Historien er fortalt af Martíñarujuk fra Nuuk i begyndelsen af dette århundrede og blev udgivet på grønlandsk af Kristoffer Lynge i 1938 i „kalâtdlit oqalugtuait okalualâvilo“. Denne samling, hvor sagnet om „Alum-mioq“ står forrest, er lige blevet genudgivet og omtales andetsteds i samme nummer af AG. (nr. 45) Når det netop er dette sagn, der er blevet valgt, er det

på grund af dets tema: kærlighed til hjemstavnen. Sagnet om fangeren fra Aluk er også trykt i den grønlandske læsebog „atuainiutitât II“, som blev udgivet af Aage Bugge og Augo Lynge i 1938 og senere genoptrykt i 1951 og 1970. Ved at bringe dette sagn på børnesiden i AG, omskrevet til den nye retskrivning, sikrer man, at det også for nye generationer af børn bliver et led i en identitetsskabende sammenhæng.

De to sidste fortællinger er problemorienterede, og det er utvivlsomt meningen, at børnene med udgangspunkt i disse skildringer skal tage deres egen og deres families situation op til overvejelse.

Den ene fortælling strækker sig over fem numre, (nr. 29, 30, 31, 32 og 34). Historien handler om en familie, der består af ægteparret Søren og Birgitta, som har to børn, en dreng Mala og en pige Jensine. Den starter med, at familien sidder og spiser kl. 12 nytårsdag, og faderen foreslår, at de skal blive enige om et nytårsforsæt, hvor de stiller sig et fælles mål. Det ender med, at de enes om at ville spare op til en båd. Man hører deres diskussion med få måneders mellemrum om, hvor meget de har sparet op i Biku-ben og hvad de må give afkald på for at kunne gøre det, og hvor meget de glæder sig til den nye båd.

I det næstsidste afsnit er vi nået frem til sommerferien, og far og Mala køber en 18 fods båd med en påhængsmotor med 25 hestekræfter. I det sidste afsnit drager hele familien af sted. De fanger ørreder, torsk og fjordtorsk, og faderen skyder tilmed 5 rensdyr og Mala 2.

Der er lagt vægt på at understrege, at det er et fællesanliggende for familiens

medlemmer at anskaffe denne båd, som de alle kan have glæde af i fællesskab, og at børnene er medansvarlige for, at familien når sit mål.

Mens denne historie klart er skrevet som et eksempel til efterfølgelse, er den anden historie af en helt anden karakter. Over teksten er anbragt et fotografi af en grønlandsk pige, som kigger på læserne over en bordkant og overskriften er kun „Sabina“. (nr. 37).

Den lille skitse kommer ind på mange af de sociale problemer i dagens Grønland: børn, der må passe sig selv om aftenen, fordi forældrene er på restaurant, børn, der kommer for sent i skole, fordi de er kommet for sent i seng, uro i etageejendomme, kommunikationsvanskeligheder mellem grønlandere og danskere i skolen, og på arbejdspladser, det overunderordnede forhold mellem danskere og grønlandere, økonomiske fordele ved at kunne dansk, grønlanderes opgivende indstilling, mens tingene forfalder, TV på et fremmed sprog, som beskæftiger sig med en fjern verden, forældre, der ikke har tid til at lege med deres børn, fordi de ser fjernsyn.

„Sabina forstår ingenting“ hedder det til slut. Ideen er naturligvis, at denne fremstilling skal vække til debat og eftertanke i hjemmene, men bl. a. på grund af vanskelighederne med retskrivningen må man regne med, at det kun er et begrænset antal forældre, som har læst den. Jeg vil tro, at det for mange børn må føles utilfredsstillende at læse en historie som denne alene. Den handler om problemer, som mange af dem har tæt inde på livet, men der antydes ingen løsninger, ingen forsøg på oprør, der kan føre til noget

Fot.: Keld Hansen.

positivt. Men måske har nogle grønlandssprogede lærere været opmærksomme på historien om Sabina og fundet, at den kunne bruges i undervisningen.

I den ene af de to klassiske historier, sagnet om storfangeren fra Aluk, optræder der slet ikke børn, kun storfangeren og hans voksne søn. I den anden, H. C. Andersens eventyr om springfyrene, hvor hovedpersonerne jo er lidt specielle, er der et barn med, nemlig prinsessen, som springgåsen vinder. Hvad de 3 sidste historier angår, er det en pige, som er hovedperson i den ene, en dreng, som er hovedperson i den anden, og i den tredje er der både en dreng og en pige med. D.v.s. at der har været en ligelig kønsfordeling i de få historier, der har været bragt gennem det halve år.

Men derfor kan det alligevel godt være, at den historie, som har gjort mest indtryk på de fleste børn, er den, hvor der ikke optræder børn, og hvor de voksne kun repræsenterer det ene køn, nemlig sagnet om storfangeren fra Aluk.

Rejseberetning

Et af de mest pladskrævende indslag

er en rejseberetning af Karl Abrahamson, som optager en hel spalte i 8 numre fra nr. 36 til 43. Forfatteren fortæller her om en biltur, som han foretog sammen med en dansk ven sommeren 1977 i Europa.

Det er en ret detaljeret og levende skildring af turen og de seværdigheder, de så undervejs, og af de vanskeligheder, de fik med bilen.

Rejseberetningen er ikke illustreret, hvad der må have gjort det lidt vanskeligt for mange børn at fremmane et blot nogenlunde realistisk billede af Køln domkirke etc.

Opgaver

Inden for det halve år, som undersøgelsen omfatter, har der været ialt 7 opgaver på børnesiden, deraf strækker den ene sig over 2 numre. Af hensyn til de store afstande og vanskeligheden ved at få posten frem, er der adskillige numre mellem opgave og offentliggørelse af vinderne, alligevel er det ikke sikkert, at alle har kunnet nå at være med. Gevinsterne har i en konkurrence været 10 penne, i en anden 10 penalhuse og i en tredje 10 børnebøger på grønlandsk med titlen „Jonas“, hvilket kunne tyde på, at det drejer sig om en samlet udgave af en tegneserie, som har været bragt i AG.

I tre tilfælde er der tale om en slags kryds og tværs opgaver. De er lavet på den måde, at de seks rækker vandret, hver er illustreret med en lille tegning, og når de er udfyldt, fremkommer der et ord i den eneste lodrette række, der findes. Det er samtidig svar på et spørgsmål, som er stillet (nr. 38, 39, 46)

I en anden type opgave er der opstillet

en række ordgrupper med fire ord i hver, hvor det gælder om at understrege det ord, som falder udenfor, f. eks.: „rensdyr, skarv-ræv og hare“, og „havis, sne, ferskvandsis og is på land“. Den sidste opgave er vanskeligere på grønlandsk, end den lyder i den danske oversættelse, for på grønlandsk er ordforrådet i dette tilfælde så nuanceret, at der er tre forskellige ord for de tre forskellige slags is: siku, nilak og sermeq. (nr. 43)

I den tredje slags opgave fremsættes der fem udsagn, og læserne skal så tage stilling til, om det er sandt, hvad der siges, eller ej. f. eks.: „Byen Nuuk er 250 år!“ Og svaret: „Det er ikke rigtigt. Det som blev fejret i sommer, var 250 året for Hans Egedes ankomst til Nuuk. Der havde allerede længe før den tid boet grønlændere der.“ (nr. 41)

En fjerde slags opgave er et puslespil, som strækker sig over 2 numre. I det første (nr. 50) vises hele billedet, som er et fotografi, hvor man ser nogle grønlandske børn oppe på et tag, mens andre er ved at klatre op til dem på en stige.

Det er kun halvdelen af brikkerne, der bringes i dette nummer. Det begrundes med, at der ikke er plads til flere, fordi man gerne vil bringe dem i stort format. Samtidig opfordres børnene til at lime dem op på karton. Resten af brikkerne kommer så i næste nummer.

Den sidste slags opgave består af en fotografisk gengivelse af nogle detaljer, hvor det gælder om at gætte, hvad det er for genstande, det drejer sig om (nr. 47). I et senere nummer følger løsningen i form af et fotografi af et vækkeur og et dørhåndtag.

Med undtagelse af den sidste opgave

har alle opgaverne et særligt grønlandsk indhold. Det er dog ikke, fordi vækkeuret og dørhåndtaget er udtryk for noget fremmed, også for grønlandske børn er der tale om velkendte genstande, men denne opgave kunne lige så godt have været bragt i en dansk avis. I de øvrige opgaver er der derimod lagt vægt på at lave noget specielt til grønlandske børn.

Orienterende artikler

Af de syv redaktionelle artikler er der tre, der omtaler aktuelle begivenheder i Nuuk. Den ene af dem har dog også direkte interesse for mange børn andre steder i Grønland, for det er en reportage fra spejderlejren, der blev afholdt lige uden for Nuuk sommeren 1978 med deltagelse af ca. 300 spejdere. Artiklen indeholder et interview med tre udenbyspejdere, der fortæller om den dramatiske afslutning på lejren, hvor teltene om natten blæste væk over hovedet på spejderne. Artiklen er illustreret med to fotos, et af de tre spejdere fotograferet foran AG's hus og et, som viser et udsnit af lejren. (nr. 33)

Det andet indslag er en informativ artikel om Centerklubben på Radiofjeldet (nr. 51), som genåbnede efter at lokalerne var blevet sat i stand. „De er blevet hyggeligere, siger en af dem, der tidligere plejede at komme i klubben.“ Det er den eneste personlige vurdering, ellers indeholder artiklen kun en formel beskrivelse af, hvilke aktiviteter der foregår i de enkelte lokaler, hvem der leder klubben, åbningstiderne og kontingentet. Det oplyses, at de der kommer i klubben, er mellem 14 og 25 år, så artiklen har først og fremmest interesse for større børn og

for de unge, som eventuelt læser børnesiden.

Den tredje artikel er en lang beskrivelse af, hvordan børn fejrer jul i en stor by som Nuuk. Den er trykt i nr. 48, som udkom den 8. december 1978. Artiklen er forsynet med to danske juletegninger.

Endvidere er der to artikler, der beskæftiger sig med kulturelle forhold, den ene er et forsvar for det gamle, den anden et angreb på det ny.

Den første har overskriften: „Ord som er ved at gå af brug“. Den er illustreret med et fotografi, der viser en kvinde i moderne tøj, der flænses en sæl. Billedteksten lyder: „En mængde grønlandske ord har tilknytning til fangstlivet. Hvor mange betegnelser for sælens dele kender du?“ (nr. 40)

Og i teksten står der: „Du har uden tvivl fået at vide, at det grønlandske ordforråd er alt for lille sammenlignet med andre sprog, og derfor vil det være bedre, hvis du taler et fremmed sprog, f. eks. dansk. Men sådan er det ikke. Det grønlandske sprog er slet ikke fattigt, men i årenes løb er der bare mange af vore grønlandske ord, der er blevet glemt – hundredvis af ord, måske tilmed tusindvis.“ Der anføres 13 eksempler – „Der kunne nævnes mange andre – men lad det være nok med disse.“ Af de ord, som forfatteren nævner, som ikke længere skulle være almindelig kendte, er der iøvrigt kun ét, som er delvis fortrængt af et dansk ord: „Tungu (safti, paarnap issera)“. (nr. 40)

Det er tydeligt, at hensigten med dette indslag er at modvirke en mindreværdsfølelse i forbindelse med det grønlandske sprog. Danskeres ofte grundløse og

taktløse bemærkninger om det grønlandske sprogs mangler har ikke været uden virkning. Illustrationen gør indirekte opmærksom på, at der er områder, hvor det grønlandske sprog har et mere nuanceret ordforråd end det danske, og at grønlandske børn har grund til at være stolte af deres forfædres sprog.

Virkningen havde måske nok været større, hvis artiklen ikke bare havde set tilbage, men mere konstruktivt sluttet med at tale om det grønlandske sprogs brugsmuligheder i et moderne samfund og understreget, at også børn er medansvarlige for det grønlandske sprogs fremtid.

Den anden artikel, som beskæftiger sig med kulturelle forhold, er et kraftigt angreb på fjernsynet. Overskriften er anbragt på en tegning af en fjernsynsskærm, som nogle mørke skikkelser sidder og stirrer på. Der står „Tekniskimik uhel-deqarpoq“.

I artiklen omtales først det forhold, at masser af familier i Grønland, først og fremmest i byerne, hver aften sidder og ser fjernsyn, som viser krig, mord og vold, og mange sidder der hele aftenen uden at forstå, hvad der siges, fordi det kun er ganske få TV udsendelser, der er på grønlandsk.

Derefter refereres der kort til diskussionen om fjernsynets skadelige virkning på børn, og endelig hedder det, at man hverken behøver at læse eller tænke, for man får alt serveret færdigt i fjernsynet.

Når man har læst artiklen, forstår man, at overskriften ikke bare har til hensigt at hænge folk ud, som kritikløst overtager danske sproglige udtryk, men at forfatteren også betragter fjernsynets

Fot.: Keld Hansen.

indførelse i Grønland som et teknisk uheld. Men fjernsynet er der nu engang, og alt tyder på, at det også er kommet til Grønland for at blive, så det er et spørgsmål, om grønlandske børn ikke ville være bedre hjulpet med en mere nuanceret diskussion af dette magtfulde medium end denne ensidige fremstilling.

Endelig er der to indslag om børneåret. Allerede i nr. 46 er der en kort meddelelse om, at børn i anledning af det kommende børneår kan skrive ind til AG, hvis der er noget, de gerne vil spørge om, eller hvis de har nogle ønsker eller har forslag om ting, de gerne vil have ændret. Foreløbig har dette forsøg på at aktivisere børn ikke givet sig udslag på

børnesiden, men det er jo også kun årets fire første numre, der indgår i undersøgelsen.

I nr. 3 findes der en artikel, som fortæller om børneåret og FN's opfordring til alverdens lande om at arbejde for en bedring af børns vilkår. Der står bl. a.: „Der er idag 1.500.000.000 børn i hele verden, d.v.s. 1,5 milliard. De udgør en tredjedel af verdens befolkning. De allerfleste bor i de lande, man kalder „tilbagestående lande“, og de lever under dårligere kår end hos os.“

Kilden til disse oplysninger er en lille brochure udgivet af „Dansk Nationalkomite for Internationalt Børneår 1979“, men det er kun et lille uddrag af begyn-

delsen, der er gengivet, og artiklen på børnesiden kommer ikke ind på, at også børn uden for u-landene kan leve i utryghed.

Man lover i artiklen, at børnesiden i det kommende år vil bringe billeder af børn fra fremmede lande. Der er benyttet 4 fotografier i forbindelse med artiklen, som viser børn med forskellig hudfarve, børn der ser triste ud, og børn der ser glade ud, børn der har mad nok, og børn der sulter.

Til slut lover man at holde læserne orienteret om de forskellige arrangementer i Grønland i forbindelse med børneåret, og der remses en række ting op, der er planlagt.

Tegneserier

De to tegneserier tager meget plads op. De fylder mere end det øvrige børnestof tilsammen. Den ene er „Lillegut“, som har været i AG lige siden 1974. Serien er tegnet af Birthe Askby, mens teksten er af Henning Askby. Der er hver gang to striber med fire billeder i hver. Det er den danske tekst, der står i tegneserieboblernes, mens den grønlandske tekst er anbragt nedenunder. At den danske tekst har fået den bedste plads, hænger simpelthen sammen med, at den er med på de clichéer, man får fra Danmark.

Det har utvivlsomt spillet en væsentlig rolle for valget af denne serie, at den foregår i Grønland og handler om grønlandske børns oplevelser. Hovedpersonen „Lillegut“ har ganske vist ikke noget grønlandskklingende navn, men det har til gengæld hans lillesøster, som hedder „Naja“, der netop betyder en drengs lillesøster. Der er tale om en tregenerati-

onsfamilie med bedstefar, far og mor og børn. De to hundehvalpe Nik og Nuk, der ligesom børnene heller ikke bliver større, selv om årene går, spiller også en vigtig rolle.

Tegneserien er lavet til det danske marked, og det kan være en af forklaringerne på, at tegneren ikke tager det så nøje, om det billede, der gives af familien og dens dagligliv, ikke helt svarer til virkeligheden. Moderen er således altid iført vestgrønlandsk dragt og har hårtop, mens faderen og Lillegut altid har dekorative bjørneskindsbukser på, selv om handlingen udspilles i nutiden. Men det kan heller aldrig have været seriens skabers mening, at den skulle give et helt realistisk billede af forholdene. Det fremgår alene af den ting, at de små hundehvalpe snakker med på humoristisk menneskefacon.

Det er i det hele taget karakteristisk for serien, at den er humoristisk på, hvad nogle vil kalde en harmløs eller elskværdig måde, mens andre vil mene, at den er knapt så harmløs, fordi humoren ofte bygger på fordomme. Humoren findes særlig i situationer, der viser grønlændernes og de besøgende europæeres og amerikaneres reaktioner og spekulationer, når de ser eller hører noget ukendt. Disse kulturkontaktsituationer er et meget centralt tema i tegneserien, men det ville ikke være retfærdigt at sige, at „Lillegut“ har meget fælles med de mange tegneserier, der gør nar af fremmede folk og kulturer. I langt de fleste situationer er det iøvrigt Lillegut og hans familie, som er på hjemmebane, der repræsenterer den sunde fornuft. Der er ingen skurke i serien.

Den anden tegneserie „Jonas“ er af en helt anden type, selv om den også har som hovedformål at underholde. Den er lavet specielt for grønlandske børn af Anders Nilsson, mens den grønlandske tekst er af Svend Møller. Den grønlandske tekst er anbragt i bobler, og der er ingen dansk tekst. Der er to rækker billeder, som regel med tre billeder i hver, og desuden er der en kort introduktion til historien foroven.

Hovedpersonen, Jonas, er en grønlandsk dreng fra Kangerluk, men ellers er der ikke meget grønlandsk miljø i serien, for den handler om de fantastiske oplevelser, som Jonas kommer ud for ude i verden. Den historie, der har kørt det sidste halve år, hedder „Den store jernorm“ og foregår først på havets bund, senere i et underjordisk anlæg med bevæbnede vagter, hvor der tales om, hvad man skal gøre ved radioaktivt affald. Denne serie er ikke uden skurke. Her holdes Helga fanget. Hun er datter af en høvding, der er en efterkommer af nordboerne. Han går rundt med en krone på hovedet, som er udstyret med to horn. Kort sagt, der lægges vægt på en spændende handling i et fantasifuldt miljø, som dog ikke helt er uden tilknytningspunkter til nutidens realiteter.

Hverken personerne i „Lillegut“ eller i „Jonas“ har sprogvanskeligheder, når det gælder kontakten med fremmede folk — en drømmesituation for grønlandske børn, der selv har de hårde realiteter inde på livet.

Også i Grønland er tegneserier populære. Der udkom sidste år 4 hefter med „Rasmus Klump“, som tidligere gennem flere år var den faste tegneserie i AG.

Aalisagarsuaq

ALUU MEERAQATIKKA!

Aasaq aavariarluta Nuuk Kangerluani nerisassatsinnik aalisalaarni-arluta aalisaleqaagut.

Uugallaataariarluta, pingajussaanik pisaqaleriaqaanga saarullis-suaq uattungajak angitigisoq. Amuarakku kakkaak oqimaak, artule-rakku aapparma ajornaqimmat tiguaa.

Illamininnguanik igariarluta sinnersua panertippaput ukiumut peq-qumaatiginarlugu.

Meeraqatika tamaasa inuulluaquakka. — Ataatakullu Sisimiuni.

AQQALU OLSEN,
Meeqqat Illuat, Nuuk.

Og også tegneserien om „Jonas“ er udkommet samlet i et hefte, men derudover er grønlandske børn henvist til at læse tegneserier på dansk.

Fotografier

Mens der er ét eller flere fotografier på næsten hver side i AG, er det sjældent, at der er fotografier på børnesiden. 4 af de ialt 10 fotografier er i på én gang i forbindelse med artiklen om børneåret, og 2 illustrerer artiklen om spejderlejren. Derudover er der 1 fotografi, som viser en dreng med en kæmpetorsk, og under

billedet er der gengivet et brev fra drengen, hvor han fortæller om fangsten. Et fotografi af en pige illustrerer historien om Sabina, mens et andet fotografi af en pige, der sidder med en blok og en æske farver foran sig, kun bringes med en kort billedtekst. Endelig er der det fotografi af legende børn, som er benyttet som puslespil.

Der er børn på alle fotografierne på børnesiden. De 4 fotografier, der er trykt sammen med artiklen om børneåret viser børn fra forskellige dele af verden for at understrege det internationale perspektiv. Der er 3 drenge og 1 pige samt en sygeplejerske med 1 lille barn.

De øvrige fotografier viser grønlandske børn. Det kan være vanskeligt at afgøre, hvilket køn de børn har, som optræder på puslespilsfotografiet og på fotografiet af spejderlejren, men af børnene på de sidste 4 fotografier, er de 4 piger og de 2 drenge. Alt i alt er der altså en ligelig kønsfordeling, og der er også både mindre børn og større børn.

Tegninger

Der har i det halve år kun været to tegninger på børnesiden udført af voksne, når vi ser bort fra tegneserien. De findes begge i forbindelse med artiklen om børns jul i Nuuk. Der er en tegning af en syngende engel signeret „Dorte“ og en tegning af et meget stort juletræ, som voksne og børn går rundt om. Det er vanskeligt at forstå, at avisen har benyttet disse gamle danske clichéer, som tidligere har været brugt ved juletid i AG, og at man ikke har skaffet noget mere velegnet grønlandsk illustrationsmateriale.

Pennevenner søges

De børn, der søger pennevenner gennem AG er mellem (5) 9 og 18 år. Brevene viser en meget skæv kønsfordeling, for af de ialt 25 børn og unge er der ikke færre end 22 piger og kun 3 drenge. Der til kommer breve fra 1 dreng og 8 piger i Danmark og 1 dreng i Vesttyskland.

Hvorfor er det næsten udelukkende piger, der søger pennevenner? Det synes at være udtryk for et almindeligt kønsrollemønster. For de grønlandske børns vedkommende gør sig det forhold gældende, at mange af drengene ofte er med på fangst- og fisketure i deres fritid, mens pigerne gennemgående er mere hjemme. Men pigerne har også behov for at opleve noget, og nogle søger kontakt med omverdenen ved hjælp af pennevenner.

Et af brevene kommer fra en grønlandsk pige, der går i skole i Danmark. Hun vil gerne have brev fra Grønland; måske er hendes familie ikke så flittig til at skrive.

I nogle tilfælde nævner pigerne, hvor gamle de børn skal være, som de gerne vil skrive med. Med en enkelt undtagelse opgiver de i alle tilfælde en aldersgruppe, der strækker sig fra deres egen alder og indtil to år ældre, aldrig yngre. Der er en vis prestige forbundet med at have kontakt med børn, der er ældre end en selv. Måske er der også mange børn, som opfatter deres jævnaldrende som mere barnlige end dem selv.

Den gruppe, som grønlandske piger ønsker breve fra, indskrænkes kun af alderskriterier, mens køn og interesser ikke sætter grænser.

Breve er gennemgående kortfattede og kan f. eks. lyde sådan:

„Hej venner,

Jeg hedder Lisbeth. Jeg er ti år. Jeg søger pennevenner mellem 10 og 12 år. De, som vil skrive, kan skrive til

Lisbeth Hammond

Agto pr.

3950 Egedesminde“ (nr. 3)

Men der er også enkelte, der benytter lejligheden til at fortælle bladets læsere lidt om, hvad de har oplevet:

„Hej venner,

Jeg hedder Katrine. Jeg bor i Illorsuit og er 14 år, jeg søger pennevenner mellem 14 og 16 år. Jeg har lyst til at få nye venner.

Nu er der blevet fanget 21 hvidhvaler i Illorsuit. Det er skønt, og vi spiser en masse mattak. Min far har fanget syv hvidhvaler.

Det var skønt, da jeg var i Egedesminde. Jeg var i huset hos lærerfamilien, det var vel nok dejligt. Jeg passede lille Lina. Det var dejligt, når vi var ude. Jeg slutter mit brev her.

Katrine Ottosen

Illorsuit

3961 Uumannaq“ (nr. 1)

En grønlandsk dreng på 14 år skriver, at han er interesseret i sport, f. eks. fodbold og løb, mens den danske dreng, som også er 14 år, remser en længere række interesser op, sådan som det næsten altid er tilfældet, når danske børn søger pennevenner gennem danske blade og aviser: „høre musik, læse bøger, skrive breve og samle frimærker m. m.“ Brevet blev først bragt på grønlandsk (nr. 1), hvad der måske kan have forledt nogle til at tro, at korrespondancen skulle fo-

regå på grønlandsk, men i næste nummer af bladet blev brevet også trykt på dansk.

Et brev fra en dansk pige, som kun blev trykt på dansk, lyder:

„Jeg hedder Eva og er 12 år. Jeg vil gerne skrive med en dreng eller pige, helst dreng på 13–14 år. Mine interesser er fester, heste og musik.“

Pigen må have haft mistanke om, at det måske kunne blive lidt vanskeligt at få en hesteinteresseret penneven fra Grønland, for hun ender sit brev således:

„Du behøver ikke at have de samme interesser.“ (nr. 41)

Et af de mest spændende breve må være skrevet med ført hånd. Det er fra en dreng på fem år, som fortæller, at han har fanget sin første sæl. Det er nok den primære grund til, at brevet er blevet skrevet, men da der står, at han søger venner, er det anbragt i pennevennerubrikken både i AG og her. Der står også i brevet, at han fangede sin første lomvie som fireårig. Det er jo en helt usædvanlig ung alder at nedlægge fangst dyr i, så man kan vel gå ud fra, at han har fået lidt hjælp, men at han selv har affyret de dræbende skud. Ved begge lejligheder har den stolte familie utvivlsomt afholdt festligheder for at markere begivenhederne, og måske har alle gæsterne som i gamle dage smagt en lille bid af drengens fangst. Der er tale om førstegangs-begivenheder, som havde stor betydning i det gamle fangstsamfund. Man fejrede, at drengen havde givet bevis på, at han ville blive en produktiv fanger. I dag er drengens skæbne ikke så forudsigelig, men en førstegangsfangst, specielt når det drejer sig om en sæl, er under alle omstændigheder stadigvæk en stor begi-

venhed, for mange af de gamle værdinormer er levende endnu. Når en fanger tilmed er så ung, som det er tilfældet her, kan der også være god grund til at sætte det i avisen. Brevet er ledsaget af en tegning, hvor drengen har tegnet sælen, sin hånd og sit (?) hus. (nr. 2)

Andre breve

Der er gengivet ialt 10 breve på børnesiderne fra børn, som ikke nævner noget om, at de gerne vil have pennevenner, men som kun skriver ind for at fortælle lidt om, hvad de har oplevet. De 4 breve er fra piger, de 5 fra drenge og 1 er en kollektiv hilsen fra 11. klasse i Maniitsoq (Sukkertoppen), som ønsker glædelig jul og godt nytår til alle 11. klasser i Grønland. (nr. 51) Den yngste brevskriver er bare to år, så hun må have skrevet med ført hånd. Hendes søster har et brev i samme nummer:

„Hej venner! Jeg hedder Beathe, jeg bor i Atammik. Atammik er et skønt sted. Vi går i skole, det er dejligt. Jeg sender hilsener til Sofie Johnsen i Napa-soq. Hilsen til jer allesammen

Beathe Poulsen

Atammik“ (nr. 35)

Den tredje pige skriver om, hvor meget hun glæder sig til julen og gaverne, mens den fjerde pige skriver om, hvor dejligt det er at gå i skole. Hun går i 6. klasse. Hun fortæller også om en fangsttur, som hun har været på, hvor de var nordpå og jagede edderfugle og samlede bær. „Vi fik også 3 harer og 2 ryper, det var skønt!“ (nr. 45) Selv om pigens direkte indsats i forbindelse med udbyttet sandsynligvis kun består i, at hun har plukket bær sammen med de andre børn

og kvinderne, så har det alligevel været en stor oplevelse for hende at komme ud og deltage i fangstlivets glæder sammen med sin familie.

I drengenes breve er fangst og fiskeri det dominerende tema. Et af dem er ledsaget af et fotografi, der viser en dreng ved siden af den kæmpetorsk, han fik på krogen. (nr. 1) En dreng på 13 år fra Nuussuaq har teget alle sine fangstredskaber og skrevet nedenunder: „Hej venner! Her kan I se min hund, mit telt, min slæde og mit gevær. Jeg plejer at rejse omkring. Det er skønt. Hilsen til jer allesammen.“ (nr. 34)

En tredje dreng har sendt sit brev ind anonymt, hvad der er helt usædvanligt, men det, han fortæller, er også usædvanligt:

„Kære børn. Jeg er 13 år. Når jeg er færdig med at gå i skole, plejer jeg at gå på rævefangst. En dag fangede jeg en ræv med 5 ben, det var ovenikøbet en temmelig stor hvid en. Den havde tre bagben og to forben. Her slutter jeg mit brev. Hilsen til alle børn. Et barn i Grønland.“ (nr. 50)

Det fremgår ikke direkte, at det er en dreng, det drejer sig om, men da der står, at han plejer at gå på rævefangst, er det overvejende sandsynligt, at der er tale om en dreng.

Den fjerde dreng fortæller, at han har været på en motorbådstur, hvor det stormede, og det var skrappt. Den femte dreng fortæller om noget helt andet, nemlig om at være på landet, i en af Grønlands landbrugsbygder:

„Hej venner!

Jeg hedder Kato og er 9 år gammel. Fornylig i juni måned havde min mor og

jeg en dejlig tur til Igaliko. Vi gav lam-mene mælk at drikke, min mor og jeg, de var vel nok søde.

Der er meget skønt i Igaliko. Folk har mange høns, og der er også heste, og får og lam. Vi legede hele dagen, vi gik kun ind for at spise kl. 12, det var vel nok dejligt. Jeg legede sammen med Kristian og Niels, og vi fiskede også ulke, — jeg fangede fem.

Folk i Igaliko har nogle meget pæne huse, de er muret af pæne sten. I vindueskarmen dyrker de planter med smukke blomster. Det flyder ikke med affald på jorden.

Vi spillede også fodbold. Fodboldbanen er meget fin. Ja, det var vel nok skønt. Vi så også nordboruiner. Indgangene er lavet af nogle meget store sten, de må vel nok have været stærke!

Hilsen til alle børn.

Kato Jørgensen
Qaqortoq.“ (nr. 38)

Opgaver

Der er indsendt en enkelt opgave til børnesiden af en 13 års dreng. Det er en tegning, som ikke er helt færdig, men som er forsynet med en række tal. Under tegningen står der: „Hvad holder drengen i hånden?“ Ved at tegne en linie mellem tallene får man en ren frem. Drengens påklædning og teltets form viser, at det drejer sig om en same. (nr. 4) Den grønlandske dreng har sandsynligvis haft et billede at se efter, da han lavede opgaven.

Tegninger

Ved siden af tegneserien „Lillegut“ er det børnetegninger, som er de dominerende indslag på børnesiden. Af de 25

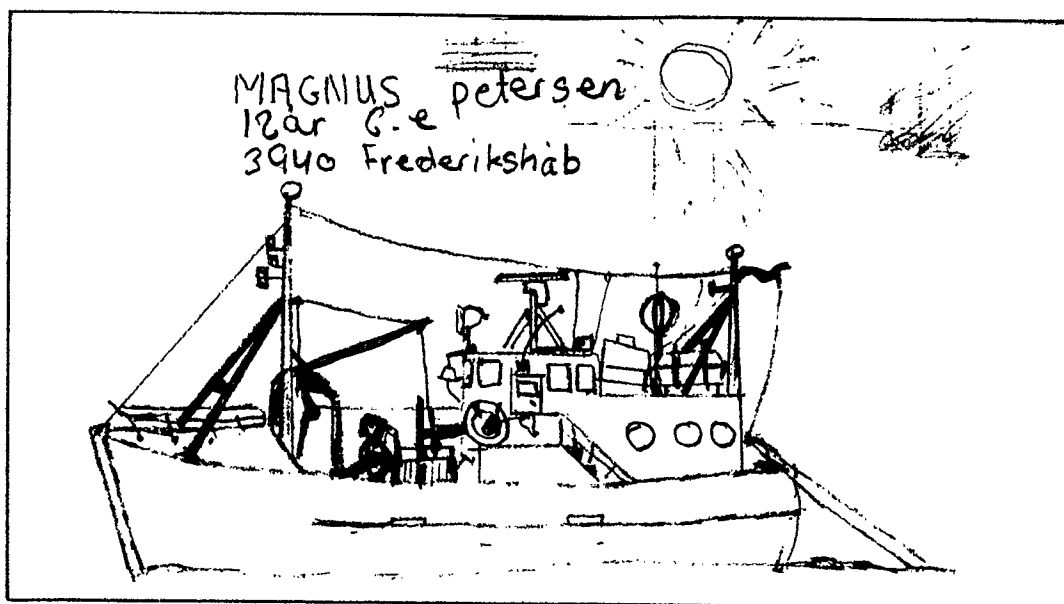
børnesider, der er med i undersøgelsen, er der kun 3, som ikke indeholder børnetegninger. Der er trykt ialt 78 tegninger udført af børn fra mange forskellige lokaliteter i Grønland, dog er yderområderne Østgrønland og Nordgrønland kun repræsenteret med én tegning hver.

Der er flere tegninger udført af drenge end af piger, 42 mod 33. Hvad de sidste 3 angår, så er navnet enten ikke angivet, eller det er ulæseligt, eller der er tale om et navn, der både kan være et pigenavn og et drengenavn. En tegning af en pige har været brugt to gange (nr. 31 og nr. 36) og tæller dobbelt i opgørelsen.

Børnenes alder er mellem 5 og 14 år. Foruden alder er der mange børn, som også har angivet, hvilken klasse de går i. Det samme er også tilfældet i de breve, som børn sender til AG. Skolen spiller en så dominerende rolle i børns tilværelse, at klassebetegnelsen opfattes som en væsentlig del af det kortfattede signalement, et barn giver af sig selv: navn, alder, skoleklasse og bopæl.

Der er i flere numre tegninger af børnehaveklasseelever i Napasoq. De har et vist fællespræg og er sandsynligvis udført i samme time og sendt samlet ind til AGs børneside af læreren. Man kan også gå ud fra, at det er forældre eller andre, der har sendt de mindste børns tegninger ind til offentliggørelse, mens de større børn selv har gjort det.

De fleste tegninger kommer ikke rigtig til deres ret, dels fordi de gengives i sort-hvidt, og dels fordi størrelsen reduceres betragteligt. Mange af tegningerne er formindsket, så de kun fylder én spalte, og ingen af dem får af pladshensyn lov

til at brede sig over mere end to spalter.

Og hvad er det så for motiver, som børnene tegner?

Der er et motiv, der er mere populært end noget andet. Det er realistisk tegnede skibe. Derimod er der ikke én eneste tegning af en bil, til trods for at biler ses dagligt af børn, der bor i byer, og også hyppigt ses på film og i forskelligt billedmateriale. I et tilsvarende antal tegninger af danske børn ville der utvivlsomt have været en række tegninger af biler, som afspejlede børns drømme om selv at sidde bag rattet. Men grønlandske børn, eller rettere drengenes, drømme går i en anden retning.

Der er ialt 18 drenge men kun én pige, som har fået trykt en tegning af et skib i avisen. Denne skæve kønsfordeling kan man ikke undre sig meget over på baggrund af, at erhvervsarbejde i forbindelse med skibe betragtes som udpræget mandsarbejde. Næsten alle har tegnet mere eller mindre flotte fiskekuttere,

men der er også et enkelt amerikansk krigsskib imellem, hvor der på siden står malet „U.S. Army * 352“.

Tilsvarende er der 5 drenge og 2 piger, der har tegnet kajakker. En af drengene har også en konebåd med på tegningen, og den kan han i hvert fald ikke have haft mulighed for at se i det virkelige liv. Det kan heller ikke udelukkes, at flere af de børn, der tegner kajakker, aldrig har set en kajak.

På den ene piges tegning ser man en kvinde med hårtop sidde og se ud over fjorden, hvor der befinder sig en kajakmand. Denne type hårtop er heller ikke noget, der hører hjemme i dagens Grønland, men den optræder alligevel på flere tegninger. Der er bl. a. også en, som har tegnet en kone med hårtop, der sidder på briksen og syr, mens spækklampen brænder.

Børnetegningerne giver udtryk for den stærke orientering mod havet, som præger livet i Grønland. Langt de fleste teg-

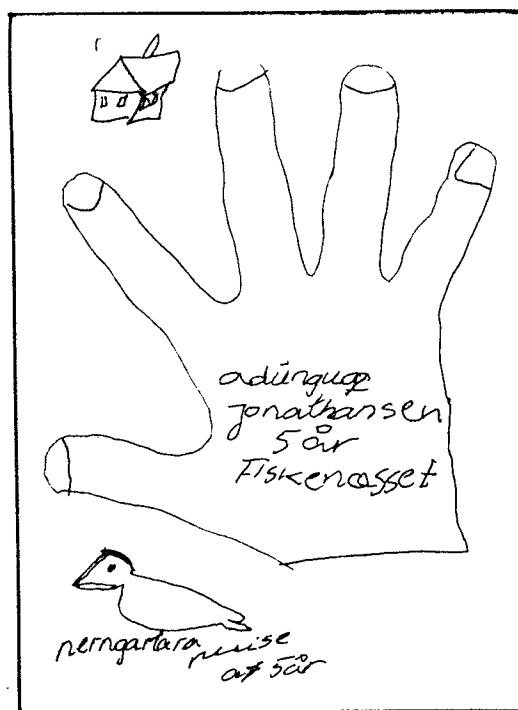
ninger beskæftiger sig med nutidige forhold og viser, at mange grønlandske drenge er positivt interesseret i Grønlands vigtigste erhverv, men dermed er naturligvis ikke sagt, at fordi en dreng tegner en fiskekutter, ender han også som fisker. Skoleforhold, uddannelse og andre ting kan bevirke, at det ikke kommer til at gå sådan.

At der er en del børn, der tegner motiver fra den traditionelle kultur, som de ikke kender af selvsyn, viser, at de er optaget af deres baggrund. Det er forståeligt, at der er særligt mange, der tegner kajaker, for kajakken har altid været et særligt beundret element i grønlændernes gamle kultur og et symbol på grønlandsk identitet.

En moderne foreteelse som en helikopter er dog også med på et par tegninger, hvoraf den ene er udført udelukkende ved hjælp af tegn på skrivemaskinen.

Fiskeri og fangst foregår ikke bare fra båd i åbent vand. Der er en pige, som har tegnet to fangere, der harpunerer narhvaler fra iskanten. Der er også en enkelt tegning, der har hundeslæden som motiv, og som tidligere nævnt er der en 13års dreng, der har tegnet alle sine fangstredskaber og blandt dem også sin slæde. Denne tegning er ligesom det følgende bidrag et af de få eksempler på et tegnet motiv med forklarende tekst.

Mens det er usandsynligt, at den femårige dreng, der havde nedlagt sin første sæl, selv skulle have skrevet brevet, så er der ingen tvivl om, at han selv har lavet tegningen. Arket domineres af en tegning af omridset af hans højre hånd. Det er hans stempel, en bekræftelse på hans

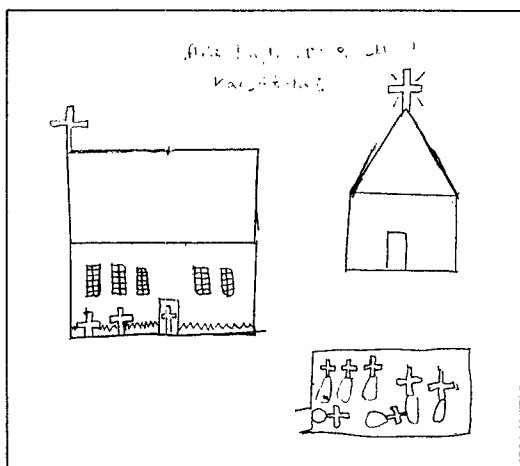
identitet. Den, der har hjulpet ham, har skrevet hans navn, alder og bosted inde i selve hånden. Forneden til venstre under tommelfingeren har han så tegnet sin første sæl: „perngatara puiise“, som der står skrevet, for at man ikke skal være i tvivl. Han har givet sælen en markeret hals, så hovedet får en vis lighed med et fuglehovede. Foroven til venstre i billedet har han tegnet sit (?) hus.

Der er mange børn, der har tegnet huse. Som regel drejer det sig om almindelige beboelseshuse, men der er også en, der har tegnet et hus med et særligt langt vindue, hvor der over døren står „pisi-niarfik“, d.v.s. butik. En anden karakteristisk bygning, kirken, er med på 4 tegninger.

Blandt kirketegningerne er der en af en pige fra Kangaatsiaq, som har lavet tre tegninger på samme ark: kirken tegnet

fra siden, kirken (eller kapellet?) tegnet forfra, og kirkegården. Korsene spiller en meget dominerende rolle. På tegningen af bygningen set forfra er der strålestreger ud fra korset på gavlen, så man rigtig lægger mærke til det. På den tegning, hvor kirken ses fra siden, er korset simpelt-hen drejet, så man kan se korstegningen. Op ad muren ses tre gravkors. På tegningen af kirkegården gentager denne teknik sig, for to kors i forgrunden, som må stå sådan på kirkegården, at man i virkeligheden kun kan se dem fra siden, er drejet, så man ser den fulde korstegning. Det er sådan, børn i en vis alder tegner, når de gerne vil have, at man skal se det hele. Der er næppe tvivl om, at pigen, da hun tegnede denne tegning, har været optaget af døden. (nr. 32)

Der er også et par tegninger, som har forbindelse med grønlændernes traditionelle forestillingsverden. En dreng på 13 år har tegnet „en tupilak jeg lavede, da jeg var på højden som åndemaner“. Tegningen viser en moderniseret udgave af dette ulykkesvæsen, som bl. a. er sammensat af en menneskefod og en fugleklo, og som har et flettet julehjerte i

kroppen. (nr. 39) Der står „Ugens billede“ på tegningen, hvilket kunne tyde på, at den har været tiltænkt en anden plads i avisen, nemlig side 2, som fast bringer en tegning fortrinsvis af og for voksne læsere.

På en af tegningerne fra børnehaveklassen i Napasoq har læreren skrevet „qivittoq“, på den anden „aliortugaq“ d.v.s. spøgelse.

En 12 års pige har tegnet en menneskelignende figur med hundebagben og hale, som bærer en bue og et pilekogger. Dette udstyr er karakteristisk for en „eqqileq“, som sagnene fortæller om, men

på tegningen står der navnet på et andet væsen fra den traditionelle forestillingsverden: „inuarulligaq“.

Forklaringen på denne forveksling skal søges i læsebogen „Atuaaninutiaat III“, hvor der er trykt et sagn med titlen „Inuarulligaq“, mens illustrationen, som pigen har benyttet som forbillede, forestiller en „eqqilik“, som også optræder i sagnet.

Der er en pige til, som har hentet motivet til sin tegning i et sagn, der er trykt i denne læsebog. Også i dette tilfælde har tegneren været tydeligt inspireret af Jens Rosings illustration. Man ser en mand, „Kunuk iliarsunnguaq“, d.v.s. Den stakkels forældreløse Kunuk, slæbe afsted med to store sæler.

Der er også en tegning af manden, som fremfor nogen er kendt for at have interesseret sig for eskimoernes gamle kultur og gjort den kendt, nemlig Knud Rasmussen. Også denne tegner har utvivlsomt haft et forlæg til sin tegning.

En række skikkelser repræsenterer forskellige kulturimpulser udefra. En har tegnet de tre vise mænd i stjernevrmlen, en anden en sørøver med træben og seks-halet kat, og en tredje to klovner. Her er også et portræt af Robin Hood og en tegning af tegneseriefiguren Fedtmule. Der er også en gris på to ben med skørt og en lille hat med fjer og en trillebør i forbenene.

Forskelligt billedmateriale fra Danmark har en vis indflydelse på børnenes valg af motiver. Alligevel er det kun et meget lille antal børn, som har ladet sig inspirere til deres tegninger ad den vej. Langt de fleste børn tegner ting fra deres hverdag eller i hvert fald ting med

tilknytning til Grønland, først og fremmest både og huse.

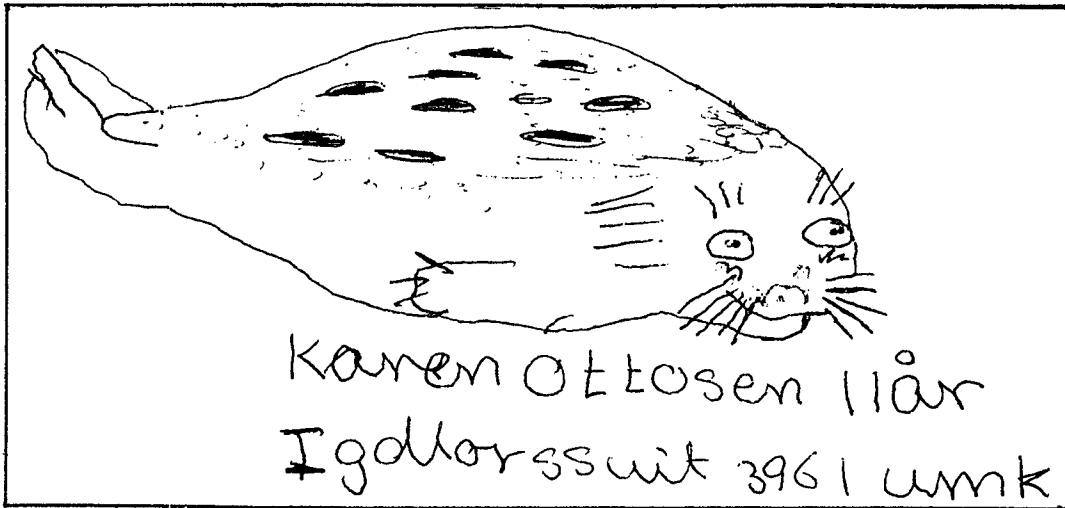
Her er ingen tegninger fra hjemmet med undtagelse af det historiske motiv med damen med hårtoppen og spæklampen, og her er ingen tegninger fra skolelivet. Der er gennemgående få tegninger af mennesker og forbavsende nok kun to med børn på. De viser børn, der leger. En har som motiv en sneboldkamp, og på den anden tegning ser man også forskellige former for vinterlege, en står på ski, en hopper på ski, og en kører med en grønlandsk slæde med opstandere.

Planteverdenen er repræsenteret af en blomsterbuket og en rose, der vokser i jorden, så man kan se dens rødder, samt et par træer. Til gengæld er de få dyr, der optræder på tegningerne, med undtagelse af den ovennævnte gris, som jo heller ikke hører rigtigt hjemme i dyreverdenen, grønlandske dyr. Her er både en tegning af en isbjørn, der står på bagbenene, og en tegning af en sæl. Også sne-spurven er brugt som motiv. Her kan ingen være i tvivl om, hvilken fugl det drejer sig om, for det er undtagelsesvis skrevet både på dansk og grønlandsk.

AGs julenummer

AG udgiver hvert år et julenummer, som næsten udelukkende har underholdende stof, det meste med tilknytning til julen. Den almindelige børneside udgår, hvilket betyder, at de to tegneserier heller ikke er der.

AGs sædvanlige holdning til børn og sprog og retskrivning er ikke fulgt i julenummeret. Det stof, der er specielt beregnet for børn, er ligesom det øvrige stof skrevet med den gamle retskrivning, og der er helt undtagelsesvis også fortæl-

linger og opgaver for børn på dansk. Og ikke nok med det, den ene af de to børnefortællinger, „Hokus Pokus“ af Vagn Simonsen, illustreret af Gerda Nystad, er kun trykt på dansk. Der er dog ingen grund til at tro, at redaktionen bevidst har ønsket at give danske børn mere læsestof end grønlandske børn, men det er snarere på grund af manglende oversætterkapacitet eller en anden praktisk vanskelighed, at denne julefortælling for børn ikke også er trykt på grønlandsk.

Den anden fortælling „Hans og Hana“ af Sigurd Togeby, illustreret af Rina Dahlerup, findes både på dansk og grønlandsk. Hvad illustrationsmaterialet angår, er de grønlandske børn imidlertid blevet lidt forfordelt. Det er den samme tegning, der er anbragt begge steder, men den, der er anbragt i forbindelse med den danske tekst, optager fire spalters plads og fylder dobbelt så meget som den, der står ved den grønlandske tekst. Og så ser tegningen ved den danske historie ovenikøbet ekstra festlig ud, fordi der er benyttet rød farve, mens den

anden tegning kun er sort-hvid. Det er ellers ikke almindeligt, at den dobbeltsprogede avis løser illustrationsproblemet ved at benytte samme illustration to gange. Normalt har man forskellige illustrationer i den danske og den grønlandske udgave af samme artikel, og hvis man, som i dette tilfælde, kun har én illustration, bringes den kun ét sted.

Ingen af de to historier for børn i julenummeret har nogen tilknytning til Grønland. Det samme gælder de to opgaver, som hver fylder en side. Den ene „Julepusleri“ har iøvrigt kun dansk overskrift. Den anden, som hedder „Hvad fatter gør . . .“ er anbragt på bagsiden: „H. C. Andersens sjove eventyr om fatter, der byttede en hest til en sæk rådne æbler, danner grundlaget for spillet, som hele familien kan deltage i.“

Umiddelbart skulle man tro, at fortællingen om bonden, der foretog de mange byttehandler med forskellige husdyr og endte med at få en sæk rådne æbler, ville virke meget fremmedartet. Men for mange har der været tale om genken-

delsens glæde, for dette eventyr har været trykt i tre forskellige udgaver af H. C. Andersens eventyr på grønlandsk i dette århundrede, og det findes også i den grønlandske læsebog „atuainiutitât III“, som udkom første gang i 1944, og som blev genoptrykt i 1955 og i 1977, sidste gang med den nye retskrivning. De fire forskellige grønlandske oversættere har iøvrigt oversat titlen forskelligt. På det punkt har ingen af læserne anledning til en umiddelbar genkendelse, for den, der har oversat titlen i AG, har valgt en femte måde at oversætte den på.

Dette julenummer kan kun have vakt begrænset begejstring hos grønlandske børn. Der er ingen børnefortællinger fra deres eget miljø, men det er de jo heller ikke forvænt med, så for mange har den største skuffelse sikkert været valget af den gamle retskrivning.

Men det er alligevel sandsynligt, at en del større børn ikke bare har læst det deciderede børnestof i julenummeret, men også nogle af de andre artikler. Der er bl. a. en artikel, som kun er trykt på grønlandsk, af Mads Kreutzmann: „Kangâmiune anorerssuatdlarmat“, hvor forfatteren fortæller om sit tidligste barndomsminde, orkanen i Kangâmiut den 24. februar 1908, som han oplevede, da han var tre år, og siden hørte folk tale meget om. Der er også en illustreret artikel om „De asiatiske eskimoer før og nu“ på grønlandsk og dansk etc.

Julenummeret indeholder desuden en helt usædvanlig ting, nemlig et digt skrevet af en 15 års dreng, Erik Reimer. Digtet er på fem vers og er kun trykt på grønlandsk. Det skildrer glæden ved julen:

„Når lysene tændes,
når adventstiden er inde,
mærker jeg i mit indre,
hvor glad jeg er,
for lyset
bringer bud om julen.“

Motiverne i de følgende vers markerer en stigning fra omtalen af kalenderlyset, det tændte juletræ, og Jesu fødsel, frem til Frelseren.

Der er i det halve år, som undersøgelsen omfatter, ellers ikke trykt ét eneste digt af børn eller for børn i AG. Da 1979 ikke bare er det internationale børneår, men også er proklameret som sangens år i Grønland, kan det måske ske, at den større opmærksomhed, der bliver sangen til del, også vil medvirke til, at der kommer både gamle og nye sange og digte på børnesiden.

Ændringer i redigeringen af børnestoffet i AG i børneåret?

Det er meget tydeligt, at man har søgt at udvælge og tilrettelægge stoffet på børnesiden i AG med særligt henblik på grønlandske børn. Der er ikke bare tale om en sproglig tilpasning, for der er ikke benyttet ret meget oversat stof, når man ser bort fra tegneserierne, som har grønlandske hovedpersoner. Langt det meste af stoffet er lavet specielt for og, for en mindre dels vedkommende, også af grønlandske børn.

AGs børneside medvirker således til at opbygge og vedligeholde en grønlandsk identitetsfølelse hos grønlandssprogede børn. Den er en vigtig modvægt med den massive kulturpåvirkning grønlandske børn er udsat for både i skolen gennem danske bøger, blade, film, fjernsyn etc.

Fot.: Anne Bang.

Børnesiden i AG er enestående inden for de trykte massemedier i Grønland i kraft af den regelmæssighed, hvormed den udkommer, den store landsdækkende læserkreds og det varierede stof. Alligevel kan der være grund til at overveje om de muligheder, en sådan børneside har, ikke kan udnyttes på anden måde.

Allerførst er der *sprogspørgsmålet*. Man har hidtil valgt kun at trykke børnestoffet på grønlandsk på nær den ene tegneserie, hvor man er nødt til også at bruge den danske tekst, fordi den står på clichéerne. Resultatet er, at børn med dansk som modersmål, sjældent kan læse børnesiden. Det drejer sig om tre kategorier: børn af danske forældre, som kun opholder sig et par år i Grønland, børn af danske forældre, der bor i en længere årrække i Grønland og endelig børn af dansk-grønlandske forældre. Selv om disse børn har adgang til tegneserieblade etc. importeret fra Danmark, kan der godt være noget urimeligt i, at de ikke kan læse det stof, som specielt hen-

vender sig til børn i det land, hvor de bor, og for den sidste kategoris vedkommende i mange tilfælde også kommer til at bo som voksne. Det kan ikke være helt uden betydning både i nutiden og fremtiden, at alle børn har adgang til læsestof på AGs børneside, og at de på den måde får en vis fælles baggrund.

Problemet kunne naturligvis løses ved at lære alle børn at læse grønlandsk, men det synes ikke at være nogen realistisk udvej i den umiddelbare fremtid, så løsningen må være at gøre en del af børnestoffet dobbeltsproget.

Et sådant forslag er nøje forbundet med *spørgsmålet om plads*. Selv om en gennemført dobbeltsprogethed langt fra vil kræve dobbelt så meget plads, fordi alle former for billeder kun skal bringes én gang, kræver det alligevel en del mere plads. Det vil ikke være rimeligt at tage denne plads fra det grønlandssprogede børnestof. Der er under alle omstændigheder grund til at overveje, om det ikke ville være rigtigt at give børnestoffet

merre plads, i betragtning af hvor stor en del af befolkningen, der er børn. Alene aldersklassen 7-14 år udgør næsten en fjerdedel af alle personer, der er født i Grønland, 24,8 %. Tæller man de personer med, der er født uden for Grønland, bliver det 22,2 % pr. 1. januar 1977. Dertil kommer yderligere de mange børn under 7 år og over 14 år, som også har interesse af børnestoffet.

Så er der endelig det centrale spørgsmål om *selve stoffet*, og hvor meget de enkelte kategorier af stof skal fylde i forhold til hinanden.

Det er tidligere fremhævet, at børnesiderne set over en længere periode har et meget varieret indhold. Der er dog én kategori af stof, som optræder påfaldende sjældent. Det er orienterende artikler om aktuelle emner skrevet specielt for børn.

Inden for det halve år, som undersøgelsen omfatter, har der fundet hele to folkeafstemninger sted i Grønland. Børn har ganske vist ikke stemmeret, men begge afstemninger har behandlet spørgsmål, som også er af betydning for børn. Den første gjaldt afstemningen om 18 års valgret, mens den anden folkeafstemning drejede sig om hjemmestyre i Grønland. AG har naturligvis skrevet om dem, og specielt i forbindelse med afstemningen om hjemmestyre har der været meget stof, men man skal ikke regne med, at der er ret mange børn, som har læst de artikler, som var skrevet for voksne og tilmed med den gamle retskrivning. Børnesiderne i AG har slet ikke henledt opmærksomheden på den historiske begivenhed. Man har ikke prøvet at forklare børnene, hvad det drejer sig om, og man

har ikke givet dem indtryk af, at der er en sammenhæng mellem de voksnes tilværelse og børns tilværelse, og at det der er vigtigt for voksne, også er vigtigt for børn.

Med den orienterende artikel om børneåret er der for første gang på AGs børneside bragt stof, som sætter Grønland ind i en global sammenhæng. Det kan måske blive begyndelsen til, at der af og til kommer artikler, som på en forståelig måde fortæller børn om aktuelle begivenheder ikke bare i Grønland, men også ude i verden.

Der er også brug for mere stof, der hjælper børn med at forstå den virkelighed, der omgiver dem til daglig, og som behandler børns livsvilkår og interesser.

Som det tidligere har været nævnt, har der i anledning af børneåret været bragt en opfordring til børn om selv at skrive ind og fortælle om deres ønsker i børneåret, men det har endnu ikke resulteret i ét eneste brev på børnesiden. Det var nok en ide at gentage opfordringen med udgangspunkt i en orienterende artikel, hvor man beder børn om at komme frem med deres synspunkter på konkrete ting, som interesserer dem. Der har i det halve år ikke været bragt én eneste reaktion på noget, der har stået på børnesiden, lige bortset fra navnene på vindere af opgaver. Det er et åbent spørgsmål, hvad børn egentlig synes om børnesiden.

FNs opfordring til at arbejde for en forbedring af børns vilkår indebærer også at arbejde for, at den grønlandske presse, ikke bare AG, men også lokalaviserne, giver mere plads til stof skrevet for børn på en kvalitets- og samfundsbevidst måde.